

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. В. ГНАТЮКА
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ В КРАКОВІ
УНІВЕРСИТЕТ АБУ-ДАБІ
КРАГУЄВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОМРАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГО «НАУКОВИЙ КЛУБ “SOPHUS”

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ – АГРАРІЇВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць
IV міжнародної науково-методичної
конференції

**Кам'янець-Подільський
2020**

УДК 631.17+62-52-631.3

П 78

Редакційна колегія:

Іванишин В.В., ректор ПДАТУ, д.е.н., професор (Україна); Ясінецька І.А., д.е.н., професор (Україна); Іщенко Т.Д., к.пед.н., професор (Україна); Снітинський В.В., д.біол.н., професор (Україна); Буяк Б.Б., д.філос.н., професор (Україна); Міхал Єжи Засада, д.с.-г.н., професор (Польща); Сильвестр Табор, д.с.-г.н., професор (Польща); Фатен Аль Наджар, д.і.н., професор (ОАЕ); Живаніч Єрослав, д.т.н., професор (Сербія); Шило І.М., д.т.н., професор (Білорусь); Пармаклі Д.М., д.е.н., професор (Молдова); Дуганець В.І., д.пед.н., професор (Україна); Панцир Ю.І., к.т.н., доцент (Україна); Сава А.П., д.е.н., с.н.с. (Україна); Семенов О.М., к.т.н., доцент (Україна); Семенишена Н.В., к.е.н., доцент (Україна).

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Подільського державного аграрно-технічного університету
(протокол № 3 від 29.10.2020 р.)*

П 78

Проблеми підготовки фахівців–аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти: збірник наукових праць IV міжнар. наук.-метод. конф. 02 жовтн. 2020 р. (ПДАТУ, м. Кам'янець–Подільський). – Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2020. – 185 с.

ISBN 978-617-7793-39-6

Збірник містить наукові доповіді IV Міжнародної науково-методичної конференції “Проблеми підготовки фахівців–аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти” (Кам'янець–Подільський, 02 жовтня 2020 р.), які пов'язані із організацією й методикою викладання дисциплін гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки; а також інженерних, економічних, агрономічних та біоветеринарних дисциплін у навчальних закладах I-II рівня акредитації.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

УДК 631.17+62-52-631.3

ISBN 978-617-7793-39-6

© Подільський державний аграрно-технічний університет, 2020
© ФОП Осадца Ю.В., 2020

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
SI "SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL CENTER OF HIGHER AND PROFESSIONAL UNDER HIGHER EDUCATION"
STATE AGRARIAN AND ENGINEERING UNIVERSITY IN PODILYA
LVIV NATIONAL AGRARIAN UNIVERSITY
TERNOPIL VOLODYMYR HNATYUK NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
WARSAW UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES
UNIVERSITY OF AGRICULTURE IN KRAKOW
ABU DHABI UNIVERSITY
UNIVERSITY OF KRAGUJEVAC
BELARUSIAN STATE AGRARIAN TECHNICAL UNIVERSITY
COMRAT STATE UNIVERSITY
SCIENTIFIC CLUB «SOPHUS»

PROBLEMS OF TRAINING SPECIALISTS— AGRARIANS AT HIGHER EDUCATION AND VOCATIONAL TRAINING INSTITUTIONS

Collection of scientific papers
of IV International scientific and methodological
conference

**Kamianets-Podilskyi
2020**

UDC 631.17+62-52-631.3

Editorial board:

Ivanyshyn V.V., rector of SAEUP, Sc.D in Economics, Prof. (Ukraine); Yasinetska I.A., Sc.D in Economics, Prof. (Ukraine); Ischenko T.D., PhD in Pedagogical Sciences, Prof., (Ukraine); Snitynskyi V.V., Sc.D in Biology, Prof., (Ukraine); Buyak B.B., Sc.D in Philosophy, Prof., (Ukraine); Michał Jerzy Zasada, Dr hab., Prof. (Poland); Sylwester Tabor, Dr hab. Inz., Prof. (Poland); Faten Al Najjar, Sc.D, Prof., (OAU); Jeroslav Zivanic, ScD, Prof., (Republic of Serbia); Shylo I.M. Sc.D in Engineering, Prof. (Belarus); Dmytro Parmakli, Sc.D in Economics, Prof., (Republic of Moldova); Duhanets V.I., ScD in Pedagogics, Prof. (Ukraine); Pantsyr Yu.I., PhD in Engineering, Asc. Prof., (Ukraine); Sava A.P., Sc.D in Economics, Senior Researcher (Ukraine); Semenov O.M., PhD in Engineering, Asc. Prof. (Ukraine); Semenysheva N.V., PhD in Economics, As.Professor (Ukraine).

*Recommended for publication by Academic Council
of State Agrarian And Engineering University in Podilya
(protocol # 3, from 10.29.2020)*

Problems of training specialists – agrarians at higher education and vocational training institutions: collection of scientific papers of IV Intern. scient.-method. confer. (October 02, 2020, Kamianets-Podilskyi). Ternopil: PE Osadtsa Yu.V., 2020. 185 p.

ISBN 978-617-7793-39-6

The collection of papers contains scientific presentations for IV International scientific-methodological conference "Problems of training specialists– agrarians at higher education and vocational training institutions" (Kamianets-Podilskyi, October 02, 2020), which was related to the organization and teaching methods of the disciplines of humanities, socio-economic, mathematical and natural science training; as well as engineering, economic, agronomic and bio-veterinary disciplines in educational establishments of I-II accreditation level.

The authors of scientific papers take the consequences for the content and authenticity of publications. Academic views of the authors of publications and the editorial board of the collection of scientific papers may not necessarily agree.

UDC 631.17+62-52-631.3

ISBN 978-617-7793-39-6

© State Agrarian and Engineering University in Podilya, 2020

© PE Osadtsa Yu.V., 2020

6. Малишевський І. Міст через три життя. К. : Наукова думка, 1989. 295 с.
7. Рукописна книга. Історія села Хребтіїва, написана директором школи Г.П. Туряк.
8. Шпаковський С. Славна історія Хребтіїва. *Наддністрянська правда*. 2001. №№67-76.
9. Штока Н. Скарби роду Патонового. *Сільські вісті*. 2002. №95-98.

Кочерга Анатолій

к.с.-г.н., доцент

Філоненко Сергій

к.с.-г.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ФАХОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З АГРОНОМІЇ ЯК ОСНОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО АГРАРІЯ

Поліпшення якості освіти є актуальною проблемою не лише для України, а й для всієї світової спільноти, оскільки відповідає вимогам Болонського процесу, що по праву вважається відправною точкою інтеграції вітчизняної освіти з європейською. Сучасне життя вимагає у здобувачів вищої освіти не тільки опанування ними змісту фахових предметів, але й формування у майбутніх фахівців відкритості до нових знань та мобільності, що передбачає їх уміння швидко орієнтуватися в специфічних питаннях сільськогосподарського виробництва в цілому та агрономії зокрема. Крім того, сучасний агроном має бути високоморальною особистістю, здатною усвідомити своє місце у світі та соціумі, бути спроможним до рефлексії власних вчинків та вчинків інших людей. Слід зазначити, що в нинішніх умовах інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу спостерігається тенденція швидкого старіння знань і досвіду фахівців, що проявляється у відставанні їх особистісних знань та досвіду від передових розробок, різних новацій та сучасних вимог, які ставляться до відповідної посади і професії на виробництві. Цю тенденцію ми відслідковуємо, спілкуючись із стейкхолдерами – представниками відомих українських холдингів, компаній та сільськогосподарських підприємств, де працюють наші випускники, а також під час презентацій компаній та ярмарок вакансій, які організовуються в нашій академії щорічно. Таким чином, на жаль, утворився певний розрив між соціальними потребами і змістом та технологіями освіти. Тому, враховуючи сучасні вимоги ринку праці, виникла гостра

необхідність переосмислення мети й завдань вищої школи та створення сприятливих умов для розвитку особистості кожного здобувача вищої освіти. Вирішення цих завдань значною мірою пов'язується з компетентнісним підходом в освіті, що набуває все більшого поширення, оскільки відповідає не тільки вимогам європейського освітнього простору, але й досить високим критеріям сучасного сільськогосподарського виробництва.

Адже сучасний фахівець-аграрій із вищою освітою, враховуючи зацікавленість у ньому зовнішніх стейкхолдерів, має відповідати всім необхідним професійним характеристикам, вміти у складних виробничих умовах правильно вирішувати різні завдання, володіти не тільки теоретичними знаннями класичних технологій, але й цікавитись і знати сучасні тенденції світового сільськогосподарського виробництва. Безумовно, це – одна із складових, що формують професійну компетентність майбутнього спеціаліста. Перед тим, як продовжити більш деталізовано розглядати проблему формування компетентності фахівців у вищому закладі освіти, варто згадати, в чому полягає сутність відповідного поняття.

На думку Ю. Д. Бойчука (2011), «...компетентність фахівця з вищою освітою – це виявлені ним на практиці прагнення і здатність (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід, особистісні якості тощо) для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи соціальну значущість і особистісну відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення» [1].

Професійна компетентність фахівця є, як вважають Л. В. Козак (2014) і Х.В. Подковко (2016), складним інтегральним інтелектуальним, професійним і особистісним утворенням, який формується у процесі його професійної підготовки у ВНЗ, проявляється, розвивається і вдосконалюється у професійній діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від видів його теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних і індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності [3, 5]. Отже, вона виявляється в діяльності і не може обмежуватися тільки певними знаннями, вміннями та навичками. Можна навести багато прикладів щодо студентів-відмінників, які не змогли оптимально застосувати набуті фахові знання в конкретних виробничо-управлінських ситуаціях. У зв'язку з цим, щоб бути компетентним фахівцем, мало мати фундаментальну теоретичну і практичну підготовку, а необхідно бути творчою особистісно, професійно та психологічно готовим і здатним до ефективного застосування набутих фахових знань у професійній діяльності. Саме на цьому і ґрунтується співпраця сучасного вищого навчального закладу, здобувача вищої освіти і різних стейкхолдерів [4].

Враховуючи особливості сьогодення, викладачі кафедри рослинництва Полтавської державної аграрної академії внесли корективи в програми навчальних дисциплін, зокрема в частини визначення компетентностей як загальних, так і спеціальних предметних. Головна теза поставлених завдань:

здобувач вищої освіти, що вивчає дисципліни на кафедрі, має володіти не тільки знаннями, уміннями й навичками, але й самостійно виробляти засоби досягнення поставлених професійних цілей. Сьогодні актуальним і важливим є питання про конкретну мету навчання майбутніх агрономів: що має знати і вміти цей фахівець та які особистісні якості мають бути в нього сформовані? Саме тому викладачі нашої кафедри ведуть пошук такої моделі розвитку особистості здобувача вищої освіти – майбутнього фахівця з агрономії, яка допоможе уточнити змістовий аспект його формування, а відтак – і технологічний. Змістовий аспект реалізації компетентнісного підходу передбачає належне опанування цілої низки фахових дисциплін, що викладаються на кафедрі, зокрема, таких як «Рослинництво», «Кормовиробництво», «Лікарські рослини», «Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва», «Стандартизація та управління якістю сільськогосподарської продукції», «Буряківництво», «Картоплярство», «Лікарські рослини», «Технічні культури», «Зернознавство», «Світові агротехнології», «Насіннезнавство», «Основи рослинництва». Саме технологічний аспект зумовлює вибір адекватних змістові й суспільним вимогам технологій навчання майбутніх агрономів, що вже готові до вирішення складних виробничих завдань і відповідають вимогам фахових характеристик навіть найвибагливішого стейкхолдера.

В навчальному процесі досить важливою є роль саме викладача, адже його праця не має обмежуватися простим викладом фактів, проведенням практичних, лабораторних занять, кредитно-трансферним контролем знань, виставленням оцінок. Знання є тільки тоді справжніми, коли вони наповнюються особистісним змістом для людини. Тільки тоді вони добре запам'ятовуються, міцно входять у свідомість особистості, коли усвідомлено співвідносяться із практичним життям і вписуються в цілісну картину світу, формуючи людину, що орієнтована на самостійний розумовий процес, а не на виконання даних ким-небудь інструкцій [2]. Тому кожен із нас, учасників освітнього процесу, має пам'ятати особливу значущість ідей гуманізації й гуманітаризації освіти, перебудови освітнього процесу у ВНЗ на психологічній основі, а це, в свою чергу, вимагає від професорсько-викладацького складу певних змін поглядів на структуру, форму і зміст оцінки підготовки здобувачів вищої освіти, організацію управління якістю їх підготовки, яка має відповідати умовам сучасного ринку праці.

Список використаних джерел

1. Бойчук Ю.Д. Компетентнісний підхід. Наукові підходи до наукових педагогічних досліджень : монографія / за заг. ред. докт. пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України В.І. Лозової. Харків : «Апостроф». 2011. С. 188-216.
2. Данкеєва О. Є. Складники професійної компетентності майбутнього землевпорядника. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. 2012. №24 (259). ч.ІІ. С.127-133.

3. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 1 (5). С. 95–107.

4. Побірченко Н. С. Компетентісний підхід у вищій школі: теоретичний аспект. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. № 3 (152). С. 24-31.

5. Подковко Х. В. Інноваційні технології навчання в контексті компетентісного підходу в освіті. *Медична освіта*. 2016. № 1. С. 41-43.

Крачан Тетяна

к.хім.н., асистент

Роговик Леон

к.хім.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЗАВДАННЯ ПРИКЛАДНОГО ХАРАКТЕРУ ЯК ДОДАТКОВИЙ МОТИВУЮЧИЙ АГЕНТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Важливим аспектом у формуванні сучасного фахівця, розширенні його світогляду є глибоке розуміння природних процесів, що відбуваються навколо та у живому організмі зокрема. Особливе місце для набуття практичних умінь та навиків студентів нехімічних спеціальностей має експериментальна частина під час вирішення поставлених завдань. Ефективність розв'язування таких питань має певні передумови, що полягають у додатковій мотивації шляхом зацікавлення студента предметом дослідження.

Такий механізм притаманний завданням прикладного характеру, що мають на меті не лише вирішення програмного питання, а й окреслюють більш широке коло суміжних тем. Зокрема, при викладанні теми про розчини, як правило, пропонують завдання із розв'язку задач на способи вираження концентрацій. Ці завдання ставлять ціль сформулювати і закріпити чіткий алгоритм приготування розчинів різних концентрацій, переходів з концентрованих розчинів до розведених тощо. Набуті навички використовуються фахівцями як у майбутній професії, пов'язаній із живленням рослин та тварин, засобами захисту, лікарськими препаратами та у побуті зокрема. У цьому випадку додатково вводиться інформація про діючу речовину (як приклад: «Для захисту від хвороб зелених рослин використовують мідний купорос. Як приготувати 20 л 0,4 н такого розчину?»), і таким чином студент не лише вирішує поставлену задачу, а вже володіє інформацією про предмет задачі. У процесі вивчення розчинів електролітів студент стикається із значною кількістю рівнянь реакцій, від дисоціації і реакцій іонної взаємодії до гідролізу.